

Lia Rumantscha

Rapport Activitads 2009

LR 24-10-2009

Atividades Gerais

No.	Actividad / Project	Intent / Cuntegn	Adempli en %	Commentar
1	Contactar Rumantschas e Rumantschs en Sutselva che scrivan rumantsch	Dar impuls a la litteratura en Sutselva, svegliar il plaschair da scriver ed obtegnair contribuziuns per il Sulom, la Plema d'aur, cudeschs da creschids, e.u.v.	50%	Bun'entschatta cun la preschentaziun dal cudesch d'uffants "Balduin" da Nadia Fravi. Interrupziun per spetgar ils resultats dals lavuratori "Rumantsch en Sutselva".
2	Litteratura Grischun Central	Promover la producziun e la recepziun d'ovras litteraras en il Grischun Central	75%	Lectorat e correctorat dals texts per la Plema d'aur. Contacts bilaterals per intimar personas da scriver per il Sulom Grischun Central. Prevesi per il november: duas sairas litteraras en Surmeir cun scripturas e scripturs contemporans.
3	Sairadas da gieus e raquints rumantschs per famiglias (GRC)	Pussibilitar scuntradas tranter Rumantschas e Rumantschs e far diever dal rumantsch.	75%	Projectà e planisà duas scuntradas da giugar per famiglias a Donat ed a Riom. Questas scuntradas han lieu en il decurs dal november 2009.
4	Sairadas da gieus e raquints rumantschs per famiglias (Surselva)	Pussibilitar scuntradas tranter Rumantschas e Rumantschs e far diever dal rumantsch.	-	Betg fatg per motivs che blers auters projects betg planisads, ma fitg actuals han survegni prioritad (NGF, HarmoS, revisiun parziala da la lescha da scola euv.)
5	Sairadas da gieus rumantschs per famiglias en l'EnV	Pussibilitar scuntradas tranter Rumantschas e Rumantschs e far diever dal rumantsch.	-	Betg fatg per motivs da reducziun da personal e prioritad a projects betg planisads (Piripiri; ediziuns euv.).
6	Preschientscha a fieras ed exposiziuns	Preschentar e vender ils products LR ed URS	75%	Preschentaziun e vendita da products a tut las fieras en las regiuns: fieras da stad a Savognin e Lantsch, tundida da nursas a Savognin. Prevesi fieras da Nadal a Tusaun ed Alvagni.
7	Lavur per la "Surselva romontscha"	En convegno vicendaivla fatg differentas lavurs per SR	100%	En spezial è vegnì fatga la lavur administrativa, prendì part a las radunanzas da suprastanza e collavrà vi da differentes projects. Il mument è l'organisaziun da la sentupada da cauvitgs actuala.
8	Lavur per l'UdG	Procurar per ediziuns per incumbensa da l'UdG e diversas lavurs a basa d'incumbensas	100%	Buonder cun cornas (finanziaziun); Chasa Paterna; Jacques Guidon: Lumbard; Clo Duri Bezzola: Illa sumbriva da la glüm; PocketQuiz vallader e puter. Lavurs da sustegn per la realisaziun dal Bal engiadinais. Diversa lavur administrativa.

9		Lavur per l'Uniun Grischun Central	Sustegn da l'URGC	100%	Lectorat e correctorat dals texts per il Sulom. Acquisiziun da texts per il Sulom. Acquisiziun d'inserats per il Sulom. Vendita dal Sulom. Administraziun da las returas dal Sulom. Vendita da products da l'URS.
10		Plattafurma online per uniuns da giuventetgna	Coesiun da Surmeir e Sutselva	75%	La plattafurma online per la giuventetgna è realisada. Actualmain èn participadas 6 uniuns da giuventetgna da Surmeir. La participaziun da las uniuns sutsilvanas è sin buna via, dentant anc betg realisada.
11		Rumantschas e Rumantschs da la Tumleatga e da la Mantogna	Organisar ed activar las Rumantschas ed ils Rumantschs da la Tumleatga e da la Mantogna	50%	Studi e preschentaziun da la dissertaziun da Mathias Kundert "Sprachenwechsel im Domleschg" (2006) Cumpilà glista da personas-clav Tumleatga/Mantogna. Realisaziun a partir dal 2010.
12		Avischinaziun Surmeir - Sutselva	Cultivar e promover contacts tranter il Surmeir e la Sutselva	25%	1. Uniuns culturalas: contactà las uniuns da musica ed ils chors e dà impuls. Projects concrets da lur vart n'èn betg anc avant maun. 2. Giuventetgna: contacts cun uniuns da giuventetgna / gruppas da teater dal Grischun Central. L'interess è grond da tuttas duas varts dal Curver. Dubis: dus teaters la medema saira è memia bler. In teater en in auter idiom cumpiglia in grond ristg da frustraiziun. Nus proponin duas sairas cun produziuns communablas da scenettas e musica. 3. Scolas: inizià discurs cun las scolas pertutgant barats da scolas dal Surmeir e da la Sutselva.
13		Administraziuns communalas GRC	Cultivar contacts cun administraziuns communalas, p.ex. organisar curs per chanzlists (medias, e.u.v.), visitar tut las chanzlias ed installar il Pledari Grond, Sulom, e.u.v. Il collavuratur regiunal duai avair contact personal cun las administraziuns communalas.	50%	Purtà a las chanzlias placats per l'entschatta da l'onn da scola e discutà cun ils chanzlists la nova strategia da la LR, surtut quai che riguarda il servetsch da translaziuns. Prendì encunter giavischs da lur vart e rapportà a la direzziun. Planisà: lavuratori e curs per chanzlists. Contacts regulars cun divers chanzlists rumantschs per sclerir dumondas linguisticas e basegns da translaziuns.
14		Conferenza Rumantscha Grischun Central	Participaziun a lur sedutas Eruir ils basegns da l'uniun	50%	Participà a las sedutas ed a la radunanza generala. Eruì il basegn per ediziuns idiomaticas. Eruì en discurs bilaterals giavischs envers la LRG.

15		Chapientscha tranter las generaziuns	Promover la chapientscha tranter glied giuvna e veglia. Cudeschs cun texts e raquints da temps passads (incl. disc cumpact). Collavuraziun cun Pro Senectute.	25%	Projectà, dentant betg anc sviluppa vinavant. Realisaziun fin 2009 / entschatta 2010.
16		Project 555 Val Schons	Promover schientscha e coesiun en Val Schons	100%	Preschientscha e colavuraziun en il comité d'organisaziun
17		Animar trilinguitad tar paussadi Viamala	Preschientscha ed image dal rumantsch. Vendita da products.	50%	La LR è preschenta cun products en la vitrina regionala dal paussadi (reschia: vendita LR). La LR ha realisà in'occorrenza da promoziun al paussadi Viamala il matg 2009. Discussiuns preliminaras cun il gestunari pertutgant inscripziuns trilinguas en il paussadi. Realisaziun entschatta 2010.
18		Di da cultura en chasa d'attempads	Appreziar ils attempads e promover il barat tranter giuven e vegl	-	Betg fatg per motivs che blers auters projects betg planisads, ma fitg actuals han survegni prioritad (NGF, HarmoS, revisiun parziala da la lescha da scola euv.)
19		Lavur da lobi tar instanzas politicas	Preschientscha e schientscha per la lingua rumantscha	100%	Saira d'infurmaziun "Rumantsch en il Grischun Central" a Summaprada. Integraziun dals gremis politics en las discussiuns ed en ils lavuratori "Rumantsch en Sutselva". Intervenziuns bilaterals tar midadas da presidents communalas en Surmeir. Propostas per il nov regulativ davart il diever da la lingua uffiziala dal "Cunsegl da la terra" da Surses. Las propostas èn vegnidas acceptadas. Contacts regulars cun ils manaders da fatschenta da las uniuns regionalas (Regio Viamala e Regiun Grischun Central).
20		Lavur da lobi tar uniuns indigenas	Svegliar la schientscha per la plivalur	50%	Contacts cun las uniuns da giuventetgna e divers servetschs a favur da quellas. Envidà uniuns da dunnas e da giuventetgna a la saira d'infurmaziun a Summaprada. Rimnà adressas dals responsabels da las uniuns en la regiun. La realisaziun è prevesida il 2010.

21		Lavur da lobi tar organisaziuns economicas, professionali e turisticas en il GRC -> integrar la glista da l'URGC	Animar da duvrar il rumantsch	25%	Diversas accziuns, p.ex. discurs cun il manader da l'Uniun turistica Savognin/Surses: infurmà davart la purschida da la LR e scleri ils basegns da sia vart. Continuaziun dals discurs e realisaziuns pli concretas prevesidas il 2010.
22		Circuit cultural Andeer	Preschientscha linguistica e culturala	100%	Terminà las lavurs linguisticas ed organisatoricas e surdà a la vischnanca d'Andeer l'incumbensa d'installar las tavlas.
23		Parc Ela	La finamira communabla dal Parc Ela e da la Lia Rumantscha è da pudair porscher a scolars rumantschas da la regiun e dal chantun tut il material d'infurmaziun da tut ils moduls ed ils fegls da lavur en rumantsch (rumantsch grischun), uschia che scolasts e scolars rumantschs vegnan confruntads cun il vocabulari specific da biologia, geologia, selvicultura, agricultura, turissem, aua en diversas furmas, e.u.v.	100%	Organisà las parts rumantschas en l'organ d'infurmaziun dal Parc Ela "La Tiba". Organisà la vendita da cudeschs rumantschs en l'infomobil dal Parc Ela.
24		Toponims Charta da viandar Andeer 1:25'000	Declarar la muntada e la derivanza dals nums inditgads sin la charta da viandar	75%	Accompagnà la redacziun ed il lectorat dals toponims. Realisaziun da la broschura 2010.
25		Vocabulari actual GRC	Sviluppr cumpetenzza linguistica en la regiun.	25%	Skizzà in concept da basa; concretisaziun il 2010.
26		Atelier da scriver per l'EnV	Animar ils giuvenils da scriver	-	Desditg per mancanza da manader Fatg l'organisaziun ed il program, realisaziun 2010
27		5 preschientschas a fieras ed exposiziuns	Preschentar e vender ils products LR ed UdG	100%	Ensemen cun l'UdG
28		Meds audiovisuals	Sustegn per emprender vallader e puter	-	Vegn realisà da l'UdG. Sin dumonda gida la LR
29		Cumpart rumantscha per il Pass da vacanzas	Preschientscha rumantscha en il temp liber	50%	Engiadina Bassa anc intensivivar Engiadina'Ota: tschertgà pussaivladads da collavuraziun, continuescha il 2010 (betg cuntinuà il 2009 per mancanza da persunal)
30		6 cafés da sospirs	Svidar il cor / Tge occupa mai?	cuntinuant	Occurrenzas en collavuraziun cun l'UdG
31		6 cafés e biscutins	Raquintar istorgias e star da cumpagnia / promover l'inscunter tranter Rumantschas, Rumantschs e persunas d'altres culturas	25%	En Engiadina'Ota -> previs era dad organisar tals inscunters er en Engiadina Bassa (betg vegnì fatg en il 2009 per mancanza da persunal)
32		Chant sacral e profan en Engiadina	Promoziun dal chant cun Curdin Linsel	-	Desditg per motiv da nundisponibladad dal referent
33		Project "Rumantsch a..." per l'Engiadina'Ota	Rinforzar il rumantsch en las vischnancas.	-	Introduci Mario Pult en la tematica

34		3 referats tematics	Scuntrada e furmaziun da creschids	50%	Malögia: Vadrets, agnieus e'l Palace cun Regula Bùcheler, Romedi Reinalter ed Anna Ratti.
35		Publitgar buns exempels per il diever dal rumantsch	Appreziar las stentas (cun reclama) ed uschia animar auters da copiar il diever dal rumantsch en l'economia	100%	Biosfera Val Müstair Cumischion da lingua Puntraschigna Circul d'Engiadin'Ota Instituziuns politicas, culturalas e sportivas LR ha promovì cun glossaris l'acziun Pitga rumantscha (Surselva).
36		Dapli rumantsch online	Augmentar la preschientscha dal rumantsch sin las paginas d'internet	50%	Paginas d'internet Lavin (evtl. pagina da model): correctura ortografica e linguistica Contact cun commerzi e mastergn EB. Singuls contacts cun hotellaria -> far ina rubrica davart il rumantsch (sco USP)
37		Plazzets en collavuraziun cun l'UdG	Sensibilisar persunas ed organisaziuns per la lingua e cultura rumantscha	-	Naginas dumondas da las secziuns da cuvis UdG per gidar ad organisar "Plazzets"
38		Avegnir dal rumantsch en Sutselva	Sviluppar soluziuns per promover la lingua e la cultura rumantscha ed organisar lavuratori ensemen cun exponents da la regiun Sutselva	75%	Realisà 3 lavuratori cun 6 temas centrals. Il quart lavuratori ha lieu il november 2009. Cuntinuaziun e realisaziun da mesiras il 2010.
39		Olimpia 2010	Sustegn da trais atlets rumantschs. La LR ha la funcziun d'avrir portas, da schlargiar la rait dals atlets, da megliar las cundiziuns persunalas dals atlets, e.u.v.	100%	Terminà sin fundament da la situaziun actuala sensaziunala: Dario Cologna ha success internaziunal. L'oriunda idea Olimpia 2010 n'è nagin basegn pli.
40		Medias rumantschas	Lavur concepziunala e lavur da lobi per la promoziun da las medias rumantschas	cuntinuant	Era prevesì il 2010.
41		Convivenza en il chantun Grischun	Gruppa da lavur (iniziada da la LR) davart mesiras per ina megliera convivenza en il chantun Grischun (divers partenaris: PGI, WV, LR, SAP, IKG, chantun GR e diversas persunas privatas)	cuntinuant	La gruppa cun represchentants da la PGI, WV, IKG, LR e SAPGR e l'Uffizi da cultura è s'organizada, ha tematisà las tesas da la lavur "Das Funktionieren der Dreisprachigkeit" e planisà il program d'acziun per il 2010.
42		Telefonin rumantsch	Software rumantscha per telefonins	-	Betg realisà. Motiv: mintga producent da telefonins ha in'otra software. La lavur da programmar mintga telefonin da nov na stat betg en relaziun cun il resultat, oravant tut cunquai ch'igl è quasi impussibel da persvader las interpresas da modifitgar lur applicaziuns en rumantsch.

Linguistica Applitgada

No.	Actividad/Project	Intent/Cuntegn	Adempli en %	Commentar
43	Teaters	Promover il teater rumantsch en il GRC	100%	Procurà per la translaziun da 4 teaters. Intermediaziun da teaters gia translats e d'in reschissur per uniuns da giuventetgna.
44	Parc Ela - modul rumantschs	Porscher a scolas rumantschas da la regiun e da l'entir chantun material d'infurmaziun dal Parc Ela en furma da modul e feigs da lavur era en rumantsch (rumantsch grischun). 2009: 2 modul rumantschs	100%	Realisà la versiun rumantscha dals modul offerids dal Parc Ela per scolas.
45	Pledpiera 2010 / Publicaziun 2009	Concurrenza da scriver per uffants e giuvenils	100%	
46	Cafés rumantschs a Scuol	Dar la pussaivladad a persunas che emprendan rumantsch da sa scuntrar cun indigens en in ambient avert e luc e da pratitgar il rumantsch (promoziun lingua discurrenda), mintg'emna en il Café Taverna a Scuol (la gievgia da las 9.30 fin las 10.30 era per mammas)	100% cuntinuand	
47	Pledari Grond (PG) online - integraziun da la grammatica	Svilup permanent PG online, actualisaziuns regularas, colliar il Pledari Grond online cun la Grammatica alfabetica elavurada da l'Universitad FR en collavuraziun cun LR-LA	50%	Colliaziun PG online cun grammatica: spustada per raschuns tecnicas
48	MS Office rumantsch 2007 Speller (per inc. da Microsoft)	Translaziun dal MS Office 2007, versiun rumantscha actualisada incl. Speller, svilup da la terminologia e dal register linguistic per computers	75%	
49	Translaziun dal text explicativ da la Grammatica sutsilvana	Access a la vasta Grammatica sutsilvana era a persunas da lingua tudestga, med d'instrucziun	100%	La versiun cun explicaziuns tudestgas stat uss a disposiziun.
50	Elavurar in Dicziunari Explorer Langenscheidt Rumantsch-Tudestg/Tudestg-Rumantsch, tenor il novischem model lexologic da Langenscheidt Explorer Wörterbuch Englisch 2006	Porscher il 2011/12 in dicziunari actual e stampà a scolars dal stglim aut ed a creschids	50%	La lavur da redacziun planisada per 2009 è vegnida fatga.Redacziun part tud.-rum. terminada.
51	Lectorat final Grammatica d'instrucziun rg, Uni FR	Il chantun GR vul declarar Grammatica d'instrucziun e PG sco meds normativs per il rg.	100%	LR-LA en cooperaziun cun Uni FR (prof. G. Darms)
52	Lectorat dals programs Mozilla/Firefox translats en rumantsch	Porscher quels programs currentes era en rumantsch. LR-LA: lectorat ed accompagnament linguistic.	100%	
53	Lectorat dal giu Trivial Pursuit	Porscher material rumantsch per far sairadas da giu e pussibilitar uschia da discurren rumantsch en ina situaziun ludica (promoziun lingua discurrenda)	100%	

54		Trilinguitad visibla en il pausadi Viamala Tusaun	Cuntanscher ina visibilitad da la trilinguitad en il pausadi.	25%	En preparaziun
55		Lectorat Lingua 3, per incumbensa Meds d'intrucziun GR	Med d'intrucziun da lingua per la 3.cl. primara	100%	
56		Lectorat Lingua 4, per incumbensa Meds d'intrucziun GR.	Med d'intrucziun da lingua per la 4.cl. primara	25%	Lavur da lectorat: stad/atun 2009 fin stad 2010
57		Program per promover lingua discurrenda	Sviluppar en collav. cun autras partiziuns diff. projects per promover la lingua discurrenda	75%	2009 p.ex. Sairadas da gieù, Cafés rumantschs; Glossaris per gruppas professiunalas sco per la politica, per ils pasternarias
58		Spellchecker (program da correctura ortografica) per Open Office. Project dals frars Cantieni ed auters.	Porscher in speller rumantsch per Open Office (sper MS Office). LR_LA accompogna il project linguisticamai.	25%	Lavurs linguisticas da planisaziun e preparaziun. Il project è vegni spustà. L'emprim ston ils programs dal PG-online vegnir adattads.
59		Concept per ina plattform cuminaivla dals dicziunaris rumantschs electronics	Render accessibel tut ils dicziunaris rumantschs electronics existents e colliar quels in cun l'auter.	25%	Fasa d'evaluaziun.

Furmaziun

No.	Activitad/Project	Intent/Cuntegn	Adempli en %	Commentar
60	Scolas en Val d'Alvra e Schons.	Mantegnair la scola rumantscha.	100%	Persequità il svilup en nossas regiuns ed infurmà il responsabel da la LR. Tematisà la scola en ils lavuratori "Rumantsch en Sutselva". Tematisà la scola en ils lavuratori "Rumantsch en Sutselva". Purschi al stgalm superiur support linguistic e didactic per organisar la scola fusiunada. Accompagnament da la scola da Bravuogn - Filisur en dumondas didactic, organisatoricas e pedagogicas, produci different material d'intrucziun (tranter auter in gieù original).
61	Parc Ela	La finamira communabla dal Parc Ela e da la Lia Rumantscha è da pudair porscher a scolas rumantschas da la regiun e dal chantun tut il material d'infurmaziun da tut ils moduls ed ils fegls da lavur en rumantsch (rumantsch grischun), uschia che scolasts e scolars rumantschs vegnan confruntads cun il vocabulari specific da biologia, geologia, selvicultura, agricultura, turissem, aua en diversas furmas, e.u.v.	100%	Realisà il modul "Introducziun e minicurs da rumantsch" en il rom da la purschida dal Parc Ela.

62		Invista en la Rumantschia per classas gimnasialas da la Bassa	Intermediar savida e promover la chapientscha per la quadrilinguitad svizra	100%	Instruì diversas classas tenor giavisch.
63		Integraziun	Realisar curs da rumantsch	100%	Realisà ils curs tenor dumonda e frequentaziun.
64		Rumantsch grischun ed idioms en scola	Promover rumantsch grischun ed idioms	100% cuntinuant	Discutà cun differentas scolas (San Murezzan, Academia Engiadina, Bravuogn, Vrin, Sedrun, etc.)
65		Barats da scola cun Museum Grischun	Barat tranter las culturas grischunas Museums GR preveda che mintga team annunzià realisescha in'exposiziun en i museum local. Supplementarmain organischan las organisaziuns linguistic-culturalas PGI WV e LR in barat da las classas en ils differents territoris linguistics. Barat da cultura triling: mintga team d'ina regiun linguistica/cultura visita dus teams (almain in) e lur exposiziuns en las regiuns linguisticas/culturalas da las autras duas linguas.	100%	Il project "Museum & Scola" ha pussibilità a passa 100 persunas (5 scolas da differentas regiuns linguisticas) da far in bogn en in'otra lingua e cultura. Ils participants èn stads fitg cuntents cun il project e per part vegnan ils contacts tgirads vinavant. Il barat è stà in success cun 5 scolas e passa 100 participantAs.
66		1 barat da classa rumantsch	Avischinaziun dals idioms	100%	En furma dal project "Barats da scola cun Museums Grischuns"
67		Invista en la Rumantschia per classas gimnasialas da Turitg	Intermediar savida e promover la chapientscha per la quadrilinguitad svizra	25%	L'idea è da promover la chapientscha e l'interess vicendaivel era tranter ils differents idioms rumantschs e da stgaffir qua tras identitad rumantscha. La LR stat en contact cun duas scolas per realisar in project exemplaric e rimnar experientschas.
68		1 curs rg per Rumantsch (geniturs) (sutsilvan/surmiran/vallader/puter)	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	100%	En connex cun l'introducziun dal RG en scola èn vegnids realisads en tut las regiuns pertutgadas curs introductivs per geniturs. La finamira è stada d'infirmar e calmar las temas.
69		Curs per chanzlists	Rinforzar il rumantsch en las vischnancas	100%	Instrucziun da rum. cun J.C. Arquint / 10 participantas e participants
70		Curs da la saira vallader/puter	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	100%	7 participantas e participants -> enviern -> puter 8 participantas e participants -> primavaira -> puter 55 participantas e participants -> enviern/primavaira -> vallader 41 participantas e participants -> atun -> vallader
71		Curs da rumantsch puter per geniturs d'uffants da la scolina e da l'emprima classa	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	100%	13 participantas e participants -> enviern -> puter Vallader -> desditg per mancanza d'annunzias
72		Curs da rumantsch vallader per geniturs d'uffants da scolina e da l'emprima classa	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	-	Desditg per mancanza d'annunzias.

73		Curs da stad intensivs vallader incl. program accompagnant	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	100%	Scuol: 98 participantas e participants
74		Curs d'atun intensivs vallader/jauer incl. program accompagnant	Promover la convivenza e l'integraziun linguistica e sociala	100%	Val Müstair: 35 participantas e participants
75		Examens d'admissiun		75%	En connex cun irregularitads e disposiziuns disfavouraivlas per il rumantsch e per ils giuvens rumantschs che vulan ir al gimnasi, ha la LR intervegi massivamain tar il departament d'educaziun, tschertgà il discurs cun las uniuns da cussegls da scola e magisters e pretendi en in referat public davant la conferenza da magisters grischuns remadura. Ussa è da spetgar la decisiun da la dertgira administrativa concernent il proceder cun ils examens d'amissiun als gimnasis. La LR propaghescha in sistem pli differenzià da seleccziun.
76		Sairas d'infurmaziun e discurs cun la populaziun davart las schanzas da la bi- e plurilinguitad.		50%	A Domat ha ina saira d'infurmaziun e discussiun cun las autoritads gi bun success. La finala ha la LR pudì prender posiziun publicamain a favur da la scola bilingua a Domat. Cun in'acziun communabla cun l'acziun rumantscha da Domat èsi gartegià da mobilisar intressents per ina buna scolaziun da rumantsch a la scola da Domat. Ina sumeglianta discussiun a Scuol è vegnida spustada or da motivs da midada da persunal da la LR en l'Engiadina. En lavur è in flyer che vul animar da dvrar la bi- e plurilinguitad.
77		Canortas	inscunter tranter las differentas purschidas sin quel sector e tractar l'impurtanza da l'educaziun linguistica per l'integraziun dals uffants en la lingua dal vitg/da la regiun.	25%	L'emprim inscunter cun persunas da las canortas organisà en la centrala a Cuira ha chattà fitg bun resun tar las preschentAs.
78		Scola Bravuogn Filisur	Accompagnament d'ina scola ch'è fermamain periclitada da perder il rumantsch.	50%	Lavur intensiva: sviluprà material ed accompagnà la scolasta.
79		Curs da rumantsch a Cuira	Promoziun da la lingua discurredda e scritta. La LR sustegna instituziuns e persunas che dattan curs da rumantsch e curs davart il rumantsch. La LR organisescha era sezza curs en ils differents idioms ed en rumantsch grischun.	75%	10 curs sursilvan, 4 RG, 6 vallader, 1 per ina famiglia, 2 privats, 1 surmiran cun totalmain var 200 participontas
80		Piripiri	Avischinaziun als Portugais en Engiadina e lur integraziun	50%	Project cun il chantun Grischun e Circul d'Engiadina'Ota Preparà meds d'instrucziun, finanziaziun, organisaziun, infurmaziun/reclama 2010 scolaziun e saira multiculturala a Samedan 2010 Piripiri a Scuol (inoltrà project al chantun GR)

81		Barat da cultura triling Museums e scola	Il project "Museum e Scola" (Regio Plus Project) preveda che mintga team annunzià realisescha in'exposiziun en in museum local. Ultra da quai organischeschan las organisaziuns linguisticas e culturalas PGI WV e LR in barat da las classas en ils differents territoris linguistics. Barat da cultura triling: mintga team d'ina regiun linguistica/culturala visita dus teams (almain in) e lur exposiziuns en las duas autras regiuns linguisticas/culturalas.	100%	Il barat è stà in success cun 5 scolas e passa 100 participantAs.
82		Champ polivalent rumantsch oriund "camping rumantsch"	Champ polivalent rumantsch per famiglias dals 27 fin ils 31 da fanadur 2009 a Vignogn/Lumnezia	100%	8 famiglias cun 21 uffants ed 11 personas creschidas cun 7 gidanters èn stads da la partida a l'emprim camp da famiglias a Vignogn. Il facit è stà fitg bun. Sulettamain la dumonda da la finanziaziun n'è betg stada simpla - igl è grev da chattar sustegn per "emnas da vacanzas". Il program è stà variant ed attractiv ed ils participants intgantads.
83		Buchstart - naschè per leger	Analog al project europeic "buchstart - Zum Lesen geboren" vegn propagada l'educaziun cun agid da medias tar uffants pitschens.	25%	Il concept è fatg e prevesa da sa referir a products autentics rumantschs (paraulas, ditgas, versets, gieus or da la Crestomazia, etc.) e da far accessibel quels ad uffants pitschens.
84		Lescha da scola populara	Posiziun en la procedura en consultaziun	100%	La LR è sa convegnida cun autras instituziuns ed ha prendì posiziun tar il sboz per la lescha da scola populara. La LR ha pretendì ina varianta praticabla ed adequata per la scola rumantscha.
85		Concept da lingua GR	Introducziun dal talian ed da l'englais en scola primara e las consequenzas per la scola rumantscha	100%	En vista al nov concept da linguas ha la LR tematisà cun las uniuns affiliadas e las conferenzas rumantschas la problematica e fatg ina proposta al Departement d'educaziun per ina tavla da lecziuns per la scola rumantscha. Nossa proposta è la fin finala vegnida resguardada comensuradamain da la regenza grischuna.
86		Co pon scolas pitschnas exister?	Cundiziuns da rom per scolas pitschnas en las regiuns	75%	Differentas scolas autas pedagogicas alpinas han lantschè in project ch'intercurescha, co che scolas pitschnas en la periferia pon funcziunar cun success. La LR è stada en intensiva discussiun cun la scola da Vrin-Lumbrein ed ha la finala intermedià Vrin sco scola da model per quest project.
87		Scola bilingua Caira	Sustegn pedagogic-didactic	75%	La scola bilingua da Caira vegn sustegnida da la LR en il rom da ca. 10 % cun cussegliaziun e sustegn .
88		Rumantsch als gimnasis. Finanziaziun scolas bilinguas stgalim secundar 2	Co duain las stentas suplementaras dals gimnasis per l'instrucziun da rumantsch vegnir remuneradas dal chantun?	25%	La discussiun ha entschet a Samedan, perquai ch'il scolast da rumantsch è vegnì pensiunà ed è silsuenter daventada in tema politic ch'è adina vegnì negligì dal chantun.

89		Classa bilingua Glion	Sustegnair	75%	Tenor givisch e basegns è la LR stada pliras giadas a disposiziun a la classa bilingua da Glion.
90		NGF	Consequenzas da la proposta da la Nova gulivaziun da finanzas dal chantun per la Rumantschia	75%	La NGF ha consequenzas fitg negativas sin la scola, la furmaziun, ils fatgs socials, la cultura decentrala (rumantscha). La LR ha sensibilisà la populaziun cun occurrenzas e cun las medias per la problematica.
91		Rumantsch a la Scola auta pedagogica	Cumpetenza linguistica dals novs magisters	50%	Cun il nov reglament d'access a la Scola auta pedagogica è il livel linguistic dals absolvents sa diversifitgà ferm. Las discussiuns cun ils responsabels han documentà la situaziun per mauns da l'Uffizi per scola e pretendan ina soluziun adequata.
92		Professuras rumantschas a las universitads	Las professuras rumantschas a las universitads èn periclitadas	100%	Blers discurs n'han betg purtà il fritg giavischà.
93		Sustegn da curs rumantschs	La LR ha sustegnì la FRR e la Chesa Planta per l'organisaziun dals curs intensivs - Fertant che tut las regiuns e Cuira profiteschan dal sustegn da la LR per curs da rumantsch, fa la Scuntrada e formaziun Surselva ca. 25 curs da rumantsch senza sustegn.	75%	La situaziun da l'organisaziun e finanziaziun da curs da rumantsch è vegnida dilucidada intensivamain. Il facit è ina cunvegna cun il chantun, ina descripciun detagliada dal process da lavur per l'organisaziun ed ina reglamentaziun eguala per il sustegn dals curs da terzas personas.
94		Posiziun Harnos	Procurar per l'implementaziun adequata dal concordat per la scola rumantscha.	100%	
95		Evaluaziun d'in nov med per emprender rumantsch	Emprender rumantsch sto era esser attractiv tras in bun med didactic. Novas enconuschientschas didacticass tuessen esser resguardadas.	25%	Sin incumbensa da la direcziun sa fatschenta la partiziun Furmaziun intensivamain cun evaluar meds existents e pussaivladas da realisar novs meds per emprender rumantsch.
96		Curs da rumantsch per giasts	Adina puspè s'interessan personas/classas d'utro per il rumantsch.	100%	Curs d'infurmaziun e curtas introducciuns en il rumantsch èn ina part dal svilup positiv da l'image da la LR e vegnan purschids pliras giadas ad onn en ed ordaifer la chasa.
97		Sustegn linguistic RTR	Scolaziun linguistica dal personal da RTR	100%	La LR porscha al personal da RTR sustegn e furmaziun linguistica.

Art e Cultura

No.	Actividad/Project	Intent/Cuntegn	Adempli en %	Commentar
98	Tschaiver Rumantsch Cuira 2010 sairada culturala a Cuira (concept per 120 onns giubileum)	Reponderar, posiziunar da nov e segirar l'occorrenza da tradiziun rumantscha a Cuira, organisada dal Chor viril Alpina Cuira.	75%	La fasa da concept è terminada. Ils 12-2-2010 ha lieu il Tschaiver Rumantsch 2010 - giubileum da 120 onns.
99	TSO - Tele Südostschweiz realisaziun d'in concept programmatic da convivenza	Sensibilisar las medias grischunas per aspects da la convivenza.	50%	Elavurà in'emprima part dal concept: avischinaziun al rumantsch (curs da rumantsch sin TSO). Per realisar in concept cumplain da convivenza n'ha TSO actualmain betg las resursas necessarias.
100	Südostschweiz medias realisaziun d'in concept programmatic da convivenza cun ina gruppa da redactors	Sensibilisar las medias grischunas per aspects da la convivenza.	100%	La fasa da concept è terminada. La realisaziun è en cumpetenzza da Die Südostschweiz. La LR porscha in support linguistic.
101	Diversas ediziuns per uffants e giuvenils	Diversas ediziuns per uffants e giuvenils en ils idioms e rumantsch grischun.	75%	Gieus rumantschs / DC's en coediziun cun RTR / cudesch da lectura rum. da Praez - tudestg: Tila e seas amitgs / cudesch sutsilvan-tudestg da Trudi Bott: Zinia, egna vatga va a spass / Cudesch Plema d'aur / Il ravgialet / Pauli grond - Pauli pitschen. Adempli il program d'ediziun, cun excepziun da: cudesch da lectura surmiran/sutsilvan, La Tschuetta - magazin per uffants e giuvenils.
102	Cudesch tematic: plafùn St. Martin a Ziràn	Translaziun sutsilvana e sustegn da project.	100%	Adempli la translaziun ed il support da project.
103	Poliglot	Nova ediziun en idioms/differentas linguas per l'avischinaziun al rumantsch.	-	Spustà sin 2011 per motiv d'otra prioritaziun (products per presolina / cudeschs illustrads) entaifer las ediziuns.
104	Parc Naziunal Svizzer Concepir in'exposiziun ambulanta per l'avischinaziun al rumantsch	Porscher in access multilingual e ludic al rumantsch. Avischinaziun: genuin, plivalur da la diversidad. Supplement: didactic, moduls moderads, material supplementar.	-	Spustà per motiv da macanza da la finanziaziun.
105	90 onns LR Activitads da giubileum da la LR	Festivar il giubileum da 90 onns LR (1919 - 2009).	50%	Realisaziun tenor concept. Avertura 24-10-2009 a Savognin - 50 occorrenzas da giubileum - finiziun l'october 2010.
106	Peider Linsel - poet randulin e Rumantsch paschiunà	Project da Grotta da cultura Sent e Rico Valär en cooperaziun cun la LR, per preschentar l'ovra ed il relasch da Peider Linsel.	100%	Terminà cun success.

107		Raiffeisen RTR LR - cultura Program da cultura coordinà	Lantschar in program da cultura cun var 50 occurrenzas (purtadas da plirs organisaturs) da l'atun 2009 fin la primavaira 2010.	75%	L'organisaziun cun trais partenaris ultra da la LR è pronta. Las emprimas occurrenzaz vegnan preschentadas vers la fin dal 2009.
108		CER - Chasa Editura Rumantscha	Project cuminaivel da la Fundaziun svizra per la cultura Pro Helvetia, dal chantun Grischun e da la Lia Rumantscha.	100%	Fundà la Chasa Editura Rumantscha ed engaschè manadra che entra en uffizi l'entschatta 2010.
109		Terra Grischuna - Ediziun d'in cudesch biling	Cooediziun Terra Grischuna e LR cun ina selezziun cumplettada dals cuntegns da la 'pagina rumantscha' en la Terra Grischuna dals davos 20 onns. In'edziun attractiva che dat ina buna pussaivladad d'avischinaziun a la lingua e cultura rumantscha.	25%	Sche la finanziaziun po vegnir garantida, cumpara l'ediziun l'atun 2010. Las modalitads per l'ediziun èn definidas. La lavur da redacziun n'è betg anc surdada.
110		Penel d'aur 2009	Promover artists giuvens cun exponer lavurs en la galaria a Laax	-	Betg fatg per motiv ch'il program da cultura a Laax era fitg vast.

Projects interns

Ultra da las activitads ed ils projects sura menziunads, s'occupa la Lia Rumantscha il 2009 cun radund 10 projects interns sco per exempel la colliaziun da la rait EED, la renovaziun da la chasa rumantscha (finanziada da la Fundaziun Chasa Rumantscha), la nova plattafurma d'internet euv.